

Přírodní vývěr minerálních vod

Vítejte v chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, v ostrovu lesní zeleně, tajuplných rašeliništ, pestrobarevných horských a mokřadních luk, s jedinečným hadcovým hřbetem se vzácnou květenou a s vývěry čistých vod a léčivých minerálních pramenů. Poznejte krajinu kaňonovitých údolí řek Teplá a Ohře, s ostrohy dávných tvrzí a hradů strážících solnou stezku, krajinu poznamenanou těžbou nerostů a pohnutými lidskými osudy. Objevte dosud zapomenuté prameny minerálních vod a vývěry plynů probublávající v tomto unikátním území z nitra země na povrch – jedinečné bohatství přírodní zdrojů, jež zde potkáte na každém kroku.

Chráněná krajinná oblast Slavkovský les je jednou ze starších chráněných krajinných oblastí v České republice (vyhlášena již v roce 1974). Slavkovský les, zvaný kdysi Císařský, není jen lesem, ale i pohořím dosahujícím téměř 1 000 m n. m. Rozkládá se v západních Čechách v lázeňském trojúhelníku měst Mariánské Lázně – Karlovy Vary – Františkovy Lázně na ploše větší než 600 km². Je osobitým

krajinným celkem vystupujícím příkrě nad okolní pánve s nejvyššími vrcholy Lesným (983 m n. m.) a Lysinou (982 m n. m.).

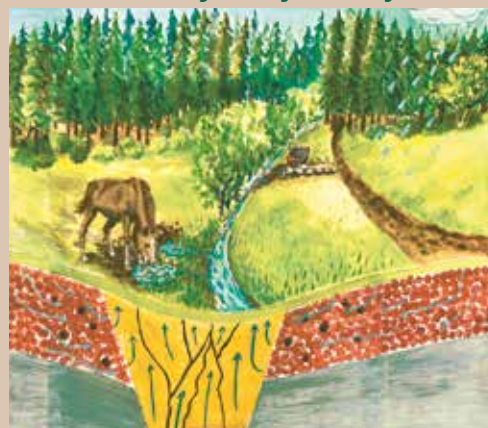
Slavkovský les je přírodním zázemím nejvýznamnějších českých lázní s množstvím minerálních pramenů, z nichž některé bublají, jiné zapáchají, některé přímo horké tryskají. Území zahrnuje jak rozsáhlé lesní komplexy s rašeliništi, jež vytváří ohromný přírodní vodní rezervoár příznivě

ovlivňující vodní režim širokého okolí, tak také nejčistější části Tepelské vrchoviny s vývěry minerálních vod a mokřady. Toto výjimečné území bylo v roce 2012 zapsáno na Seznam mokřadů mezinárodního významu. Právě ochranou vývěrů minerálních pramenů se chráněná krajinná oblast Slavkovský les výrazně odlišuje od ostatních chráněných krajinných oblastí v České republice.

Jsem voda, co plyne i hlodá. Cesty mé jsou tajemné, vyvěřám tu ze země.

Vývěr minerálního pramene Číperka

Vývěr Koňského pramene

Vývěr plynů – mofety v přírodní památce Sírňák

Současná podoba Slavkovského lesa vznikla po dramatických změnách v terciéru. Tehdejší krajina byla rozlámána hlubinnými zlomy. Před 10 až 15 miliony let začala intenzivní sopečná činnost a došlo k výzdvihu zdejší paroviny. Hojný výskyt vývěrů minerálních pramenů a plynů i častá zemětřesení dávají tušit, že zemské nitro v této krajině není ani dnes klidné.

Některé z mnoha místních vývěrů jsou chráněny jako přírodní památky a rezervace. Jak vypadá takový vývěr pod našima nohama? Podzemní voda, tlačena na povrch plyny unikajícími ze zemského nitra, se cestou obohacuje o minerály z okolních propustných a narušených hornin. Tak vznikají minerální prameny jako Číperka či Koňský pramen.

Pokud vystupují na povrch jen plyny a na své cestě nepotkají podzemní vodu, tvoří tzv. mofety jako je Sírňák nebo Smrad'och. Plyny, především oxid uhličitý, pocházejí z velkých hloubek a jsou produktem procesů ve žhavém magmatickém jádru Země. Některé mofety už z dálky zapáchají po zkažených vejcích, což je způsobeno plynem sulfanem (sirovodíkem).

Nejvzácnější voda

Minerální vody jsou přírodní podzemní vody se zvláštními fyzikálně-chemickými vlastnostmi. Zdejší minerálky jsou ze tří základních složek – vody, oxidu uhličitého a rozpuštěných pevných látek. Setká-li se vystupující plyn s proudem podzemní vody, rozpustí se v ní a vzniká kyselka. Ta je vlastně slabou kyselinou, oproti prosté vodě s vyšší schopností rozpouštět okolní horninu. Tak se obohacuje o pevné látky. Tradičně jsou jímány do dutých pařezů a soudků.

Tip na výlet: Naučná stezka Kynžvartské kyselky

Voda z hadcových skal

Hornina, kde minerální voda vyvěrá, má zásadní vliv na její složení (obsah rozpuštěných pevných látek). Na úpatí hřebenu Mnichovských hadců vyvěrají specifické minerální vody s vysokým obsahem hořčičku díky průchodu právě přes hadce (serpentinity). Toto území má i svou botanickou jedinečnost. Rostou zde rostliny přizpůsobené jen životu na hadci, jako skalní kapradinový sleziník nepravý a sleziník hadcový či bílé kvetoucí rožec kuříčkolistý.

Tip na výlet: Naučná stezka Mnichovské hadce

Mofety – vývěry bez vody

Pokud podzemní plyn vyvěrá na povrch bez přítomnosti vody, jde o mofety. Ty mají na povrchu miskovitý nebo trichtýřovitý tvar. Mohou být zcela suché nebo naplněné srážkovou vodou. A umějí být velmi zrádné! Na vině je vyvěrající oxid uhličitý, jež je těžší než vzduch a drží se u jejich dna. To nesevědí jak růstu rostlin, tak se tu nedostatkem kyslíku často zadusí hmyz. Přilákání na snadno dostupnou potravu zde občas uhynou ptáci, plazi či drobní savci.

Tip na výlet: Naučná stezka Smrad'och

Dům přírody Slavkovského lesa

je návštěvnickým střediskem se stálou venkovní a vnitřní expozicí, v níž přibližuje návštěvníkům chráněné krajinné oblasti přírodní, kulturní a historické souvislosti a zajímavosti zdejšího území.

V přízemí bývalé hospodářské části loveckého zámečku v osadě Kladská se nachází informační centrum s prodejem vstupenek a suvenýrů. Samotná vnitřní expozice představuje interaktivní formou čtyři stěžejní přírodní fenomény Slavkovského lesa – minerální prameny, rašeliniště, hadce společně s mokřadními loukami a lesy. K dispozici je víceúčelový sál s kapacitou 40 osob, kde je v rámci prohlídky promítán 3D film o zdejší přírodě. Na expozici volně navazuje okružní naučná stezka Kladská kolem Kladských rašelin. Zájemci o místní historii si mohou projít naučnou stezku Knížecí osada Kladská.

Kladská 9, 353 01 Mariánské Lázně,
GPS 50.0264258N, 12.6676922E
tel.: +420 354 599 166
e-mail: lz9@lesycr.cz
slavkovskyles.dumprrody.cz

Provoz návštěvnického střediska Dům přírody Slavkovského lesa zajišťuje:
Lesy ČR, s. p., Lesní závod Kladská,
K pramenům 217, Lázně Kynžvart, 354 91
e-mail: lz9@lesycr.cz
www.lesycr.cz/lz9

Správu a péči o CHKO Slavkovský les zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Správa chráněné krajinné oblasti Slavkovský les, Hlavní 504, 353 01 Mariánské Lázně, e-mail: slavkles@nature.cz, **www.slavkovskyles.ochranaprirody.cz**

Vydala Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky v roce 2018. ISBN 978-80-7620-012-8, 1. vydání ©2018

Text: kolektiv autorů, kresby: Pavel Nyklesov, Pavel Procházka, Jana Rolková, fotografie: Jana Rolková, Petr Jan Juračka, Přemysl Tájek, mapy: Jakub Jaroš, grafický návrh, sazba: Zita Nielsen, tisk: UNIPRESS spol. s r.o., náklad: 5 000

Hnědásek chrastavcový

Prha amika

Víte, že...

- ve volné krajině Slavkovského lesa se vyskytují stovky vývěrů minerálních vod?
- nejvýdatnějším, nejteplejším a nejslavnějším pramenem České republiky je Vídlo v Karlových Varech, tryskající až 12 m vysoko s teplotou vody 73,4 °C?
- vývěry plynů se nazývají mofety a jsou přírodní smrtící pastí pro drobné živočichy?
- vody minerální se od vod prostých vymezují podle pěti kritérií? Celkového množství rozpuštěných pevných látek, obsahu oxidu uhličitého, teploty, radioaktivity a obsahu pro zdraví významného chemického prvku.
- minerální vody jsou k lázeňským účelům využívány v podobě vnitřních i vnějších aplikací? K pitným kúram, inhalacím, vanovým a bazénovým koupelím, sprchám, zábalům...
- Marla Západočeského lázeňského trojúhelníku (Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Františkovy Lázně) usilují o nominaci do prestižní společnosti světového kulturního dědictví UNESCO?

Děkujeme Vám za ohleduplné chování k našemu společnému přírodnímu dědictví, za to, že

- táboříte a rozděláváte oheň jen na vyhrazených místech
- vjíždíte a parkujete jen tam, kde je to povoleno
- v národních přírodních rezervacích se pohybujete pouze po vyznačených cestách
- jezdíte na kolech po cestách pro cyklisty a berete s sebou do přírody i ostatní návštěvníky
- chráníte živočichy a rostliny v jejich přirozeném prostředí
- odnášíte z přírody své odpadky.

